

Erken Dönem Kilisesi ve Salgınlar

MARC MADRİGAL

Erken Dönem Kilisesi ve Salgınlar

M.S. 165 yılında, Marcus Aurelius'un hükümdarlığı sırasında, Roma İmparatorluğu yıkıcı bir salgın tecrübe etti. Bazı tıp tarihçileri bu salgını batıdaki çiçek hastalığının ilk ortaya çıkışı olarak yorumluyor. Gerçekten ölümcül bir salgındı ve 15 yıl içine imparatorluk nüfusunun çeyrek ila üçte birini öldürdü! Daha sonra, M.S. 251'de yeni yıkıcı bir salgın, kırsal alanları da şehirler kadar sert vurdu. Yine uzmanlar bu salgının kızamık olabileceğini düşünmekteler. Bu tarz salgınlar hem Roma ordusunu hem de Roma toplumsal yapılarını oldukça zayıflattı. O kadar çok insan ölüyordu ki, İtalya'daki bir çok şehir ve köy terk edilmek zorunda kaldı. (Zinsser, 100)

O zamanki durumlara kıyasla bugün yaşadığımız modern salgınlar aslında çok daha küçük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tarz salgınlara karşı mücadele ederken yaşadığımız olayları tarihsel bir perspektife oturtmak bizim için yardımcı olabilir. Günümüz dünyası sağlık ve yaşam beklentisi açısından antik dünyaya kıyasla çok daha iyi durumda. Tıp bilimi geçtiğimiz yüzyılda dev adımlar attı ve eski dünyaya göre çok daha az risk altındayız. Aynı zamanda, hastalansak bile, tekrar sağlığa kavuşma şansımız antik dünyaya göre çok daha yüksektir.

Peki, Roma İmparatorluğu'ndaki küçük Hıristiyan kilisesi bu kriz karşısında nasıl davrandı? M.S. 165 yılında Hıristiyanlar 45.000 kişilik nüfuslarıyla imparatorluk toplam nüfusunun sadece% 0.08'ini oluşturuyorlardı. M.S. 251 yılına kadar bu oran% 1.9'a veya 1.171.000 kişiye yükselmişti. Hıristiyanlar putperest bir dünyada azınlıktı, oldukça savunmasızlardı ve genellikle çeşitli toplumsal yargılara maruz kalıyorlardı. (Stark, 89)

Din sosyolojisi profesörü Rodney Stark, antik klasik toplumlarda salgınların Hıristiyan inancını katalize etmeye yardımcı olduğuna inanıyor. ‘Hıristiyanlığın Yükselişi’ kitabında Stark özellikle salgın hastalık dönemleri sayesinde marjinal olan İsa hareketinin birkaç yüzyıl içinde Batı dünyasındaki resim din haline geldiğinden bahseder.

Her Salgın Bir Sevgi Fırsatı Olarak Karşılmalı:

Kiprianus, Dionysius ve Eusebius gibi kilise babaları, yazılarında salgınların Hıristiyanlığın yayılmasında büyük katkılar yaptığını ifade ettiler. Dönemin putperest ve Helen felsefeleri insalara bu salgınlar karşısında bir anlam ve rahatlık sağlayamıyorlardı. Putperest kahinler bu durumlar karşısında ya tanrıların cezası olarak kaderci bir yaklaşım sergiliyorlardı, ya da bilgisizliklerini öne sürerek bir cevap vermiyorlardı. Dahası, birçok kahin şehirden kaçma peşindeydi. Filozoflar için durum pek farklı sayılmazı, doğa kanunları “neden acı var?” sorusuna yanıt ve anlam getiremiyorlardı ve Cicero gibi düşünürler hayatta kalma veya kalmamanın şans işi olduğunu vurguluyorlardı. (Stark 79-80)

Buna karşılık, Stark’ın ifadelerine göre: “Hıristiyanlık bu korkunç zamanların nedenlerini daha tatmin edici bir şekilde açıklıyordu ve geleceğe yönelik umutlu, hatta heyecanlı bir şekilde bakabiliyordu.” (Stark, 74)

McNeill’e göre Hristiyanların bu durumda avantajları inançlarında saklıydı. Çünkü inançları ölümün çehresinde bile anlam sağlıyordu. Her durumda teselli ve şifa olanağı mevcuttu, ve ölümlerle bile tekrar buluşma fırsatı sunuyordu. Böylelikle Hristiyanlık zor zamanlara kendisini uyarlayabiliyordu. (McNeill, 108)

Başka bir önemli faktör, Roma dünyasını felaketler vurduğunda Hıristiyanlar, güçlü sosyal ağları ve birbirlerine bakımları nedeniyle diğer gruplara göre çok daha iyi başa çıkabildiler ve bu da daha yüksek hayatta kalma oranları ile sonuçlandı. Yani her salgının ardından, Hıristiyanlar -din değiştirmeler olmasa bile- nüfusun daha büyük bir yüzdesini oluşturuyordu. Bu da çeşitli paganlar tarafından “mucize” olarak karşılanıyordu. Özellikle problemlili zamanlarda çeşitli dinlerin sıklıkla unutulduğu ve yenilerinin kabul edildiği sosyolojik bir gerçektir. Başka bir deyişle: her kriz istifade edebileceğimiz ya da kaybedebileceğimiz bir fırsattır.

Roma İmparatorluğu'ndaki salgın dönemlerinde, Hıristiyanlık oldukça etkili olduğunu kanıtladı. canlı bir hareket haline geldi, insanları kolektif eyleme harekete geçirdi, böylece geçerliliğini yitirmedi. (Stark, 75)

Kartaca episkoposu Kiprianus, yaşadığı büyük salgın dönemini korkuyla değil minnettarlık ile karşıladı. M.S. 251'deki salgını bir "ruhsal yenilenme" için fırsat olarak gördü:

"Ne kadar uygun, ne kadar gerekli bu korkunç ve ölümcül görünen salgın. Adeta herkesin adalet anlayışını ortaya çıkartıyor ve insan ırkının zihinlerini inceliyor; hastaya iyi bakıp bakılmadığı, akrabaların yakınlarını gerektiği gibi sevip sevmedikleri, ustaların hasta köleleri için merhamet gösterip göstermedikleri, doktorların acı çekenlerden kaçıp kaçmamaları; her şey açığa çıkıyor." (Kiprianus, Ölümlü Olma Üzerinde, 12)

Bunun yanısıra Kiprianus Hristiyan dostlarına ölümden korkmamayı öğütledi. Ayrıca, ölümden sonraki hayata işaret ederek ölen Hristiyanların yeni yaşamın öncüleri olarak görülmesi gerektiği konusunda Hristiyan cemaatini teşvik etti.

Bu aşamada Hristiyan doktrininin temel öğretisi - yani birbirimizi fedakar bir şekilde sevmekle Tanrı'yı memnun etme olgusu- büyük rol oynadı ve devrimci bir reçete sağladı. M.S. 260 yılında İskenderiye episkoposu Dionysius, hastalara bakarken hayatını kaybeden yerel Hıristiyanların kahramanca çabalarına ilişkin uzun bir övgü yazdı. Paganlar şehirlerden kaçma ve hastaları elinin tersiyle çevirmeye eğilimindeydi, ancak Hristiyanlar acıyı kabullenmeye ve başkalarına bakmaya daha yatkındı.

Dionysius'a göre, *"Hıristiyan kardeşlerimiz sınırsız sevgi ve sadakat gösterdi, kendilerini koruma düşüncesiyle değil, birbirlerini düşünerek hareket ettiler. Tehlikeden bağımsız olarak, hastalara baktılar, üzüntülerine ve hastalıklarına paydaş oldular, Mesih'teki her türlü ihtiyaca cevap verdiler, onlara hizmet ettiler birçok kişiye teşvik oldular, ve onlarla birlikte bu yaşamı terk ettiler. (...) Aramızdaki en iyi kardeşler bu şekilde hayatlarını kaybetti; yüksek övgü hakeden ihtiyarlar ('presbyter,' rahip), diyakonlar ve çeşitli vatandaşlar, bu şekilde güçlü imanlarını sergilemiş olup ölümlerinde şehitlerinkine eşdeğer bir biçimde onura erişmişlerdir. (...) Ama putperestlerde her şey başka türlüydü. Hasta olmaya başlayanları terk ettiler ve en yakın arkadaşlarından kaçtılar. Onları yarı*

ölü vaziyette sokaklara attılar ve ölülerini çöp gibi gömmeden bıraktılar. Ölümle herhangi bir paydaşlığa karşılardı; ama yine de tüm önlemlerine rağmen birçoğu için ölümden kaçmak kolay olmadı.” (Eusebius, Kilise Tarihi, 7.22:7-10)

Kriz zamanlarındaki Hıristiyan ahlakı ve hayırseverliği kilisenin büyümesiyle sonuçlandı. Bir asır sonra putperest imparator Julian, Hıristiyanların hayırseverliğine karşılık pagan hayır kurumları kurmaya başlamış. Lakin, M.S. 362 yılında Galatya'daki kahin'e yazdığı mektupta putperest hayırseverliğin “Celileliler”inkine kıyasla oldukça zayıf olduğunu gözlemledi. (Stark 83-84)

Aslında, Hıristiyanlar sosyal hizmetlerden yoksun bir Roma imparatorluğunda büyük bir boşluk dolduruyorlardı. Matta 25:35-40'ta İsa'nın öğretisi bu hareketliliğin köşe taşı oluşturuyordu:

“Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek verdiniz; susamıştım, bana içecek verdiniz; yabancıydım, beni içeri aldınız. Çıplaktım, beni giydirdiniz; hastaydım, benimle ilgilendiniz; zindandaydım, yanıma geldiniz.” “O vakit doğru kişiler O'na şu karşılığı verecek: ‘Ya Rab, seni ne zaman aç görüp doyurduk, susuz görüp su verdik? Ne zaman seni yabancı görüp içeri aldık, ya da çıplak görüp giydirdik? Seni ne zaman hasta ya da zindanda görüp yanına geldik?’ “Kral da onları şöyle yanıtlayacak: ‘Size doğrusunu söyleyeyim, bu en basit kardeşlerimden biri için yaptığınızı, benim için yapmış oldunuz.’”

Hıristiyanların pratik yardımlarıyla ilgili M.S. 4.yy.'dan kalma Havarisel İlkeler (İng. Apostolic Constitutions) adlı belge önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu belgede dönemin kilise diyakonlarına verilen sorumluluklar şöyle özetlenir: *“Diyakonların sorumluluğu ziyaret ihtiyacı olan kişileri ziyaret etmektir. Acı çekenleri piskoposa bildirmektir”* (3. kitap)

Hıristiyan kilisesi hasta, sakat, fakir ve engellilerin desteği için diyakonlar atadı. Harnack'a göre Diyakonlar bu manada kilisenin elleri oluverdiler. Hasta ve sıkıntıda olanlara gece gündüz baktılar ve kilise bağışlarıyla çeşitli harcamaları karşıladılar. Hıristiyanlar sadece kendi kilise üyelerine değil, başkalarına da hizmet ettikleri için birçok putperest iyileştiğinde Hıristiyan komşularına borçlu oldular ve bu sevgi eylemleri karşısında Hıristiyan cemaatlerine katılma kararı aldılar. (Harnack, 161)

Salgın Kiliseyi Güçlendirebilir!

Hristiyanlar hayatlarını hastalara bakarak riske atarken, nasıl oluyordu da salgından daha güçlü bir şekilde çıkmışlardı? McNeill'a göre Tüm normal hizmetler donduğunda, en temel bakım bile ölüm oranını büyük ölçüde azaltır. Örneğin, sadece yiyecek ve su sağlayarak birçok kişi kendi başlarına iyileşebiliyorlar. Modern tıp uzmanları, herhangi bir ilaç kullanmaksızın bile temel ihtiyaçları karşılayarak ölüm oranlarının üçte iki veya daha fazla azaltılabileceğinde hemfikirler. (McNeill, 108)

Dolayısıyla, bu dönemde pagan nüfusu içinde ölüm oranının %30'a ulaştığı yerlerde, Hristiyanlar arasında muhtemel oran %10 kadar düşük olabilirdi. Salgın azaldığında, daha fazla Hristiyan hayatta kaldı ve toplam nüfus üzerindeki yüzdeleri de artmış oldu. Salgına daha fazla maruz kalmak, hayatta kalan Hristiyanlara bağışıklık kazandırdı ve bu nedenle, bugünün tıbbi bilgisi olmadan - bu olay başkaları tarafından bir mucize olarak kabul gördü ve putperestler arasında hayranlık uyandırdı. Salgınlardan sonra toplumdaki Hristiyanlara karşı daha olumlu bir önyargı vardı ve hayatta kalan putperestler, Hristiyan olduklarını bildikleri insanlarla daha yakın ilişkiler kurma eğilimine girdiler. Profesör Stark'a göre bu iki salgın ve bu krize karşı Hristiyanların tutumu Roma İmparatorluğu'ndaki Hristiyanların sayısını ikiye katladı. M.S. 300 yılına kadar, Hristiyanlar Roma nüfusunun %10.9'unu ve 350 yılında MS% 56.5'ini oluşturdu. (Stark 89-94)

Peki Biz Ne Yapabiliriz?

Tarih bize ilham kaynağı olduğu kadar, tarihten aldığımız dersleri günümüze uyarlayabiliriz. Peki pratik bir şekilde bunu nasıl sergileyebiliriz?

1. Sakin Olmak ve Umutla Karşılık Vermek

Bu durumlarda verdiğimiz tanıklık önemli. Tarih içinde paganları Hristiyanlardan ayıran en temel özellik dünya görüşleriydi. Bu bağlamda elçi Pavlus'un çeşitli yerlerde dediği gibi bir Hristiyan için "Yaşamak Mesih, ölmek ise kazanç" demektir (Fil 1:21). İlk Hristiyanlar ölüm karşısında sevgi, sevinç, ve umut dağıtıyorlardı

çünkü hayatları ve inançları dünyasal koşullara bağlı değildi. Pavlus'un Timoteos'a dediği gibi: “Çünkü Tanrı bize korkaklık ruhu değil, güç, sevgi ve özdenetim ruhu vermiştir.” (2. Timoteos 1:7) Hristiyanlar olarak krizlere panik ve korkuyla tepki vermek, dünyanın davranışına ve tepkilerine ortak olmak demektir. Böyle bir davranışla dünya nasıl bize “sahip olduğumuz umudun nedenini” sorabilir? (1.Petrus 3:15). Bunun yerine Hristiyan, İsa Mesih'e odaklanarak onun sözüne teslim olmalı, duayla Rab'be yaklaşmalı. Bu sayede Fil. 4:6-7'deki ilkeyi hayatımızda gerçekleştirmiş oluruz: “ Hiç kaygılanmayın; her konudaki dileklerinizi, Tanrı'ya dua edip yalvararak şükranla bildirin. O zaman Tanrı'nın her kavrayışı aşan esenliği Mesih İsa aracılığıyla yüreklerinizi ve düşüncelerinizi koruyacaktır.” Rab'de tecrübe ettiğimiz huzur, umut ve sevinç ise başkalarına yönelik harika bir tanıklık fırsatı yaratır.

2. Başkalarına Sevgi Göstermek

Modern salgınlarda komşu sevgisi çeşitli şekillerde sergilenebilir. Özellikle sağlık yetkililerinin tavsiyelerini dinleyerek gerekli tedbirleri almak hikmetli bir davranış olabilir. Neticede bir salgının yaygınlaşmasını önlemek ve zararlı etkilerini azaltmak komşu sevgisinin pratik bir işleyiştir. Temel hijyen kurallarına iştirak etmek ve kapalı ortamlarda kalabalık oluşturmamak da bu ilkenin içine de girer.

Ancak, komşu sevgisi başka pratik şekillerde sergilenebilir, örneğin bir sağlık çalışanı olarak gönüllü hizmet etmek. Bir kilise önderiyse hastalar için dua etmek. Tabiki bunları yaparken, gerekli koruyucu önlemleri almak gereklidir. Martin Luter kendi döneminde gerçekleşen salgında insanların gerekli tedbirleri almaya teşvik ederken, aynı zamanda idareci, yargıç, ruhban, ve yönetici sınıfların yerlerinde kalmaları ve sosyal düzeni korumaları konusunda ellerinden gelen ne varsa yapmalarını teşvik etti.

Profesyonel mesleğiniz dışında, karantina altında olan kişilerle bir telefon görüşmesi bile büyük teşvik kaynağı olabilir. Hristiyan bireyler sadece kendi içlerinde değil, komşularının da ihtiyacını gözetleyerek, özellikle imkanı olmayan kişilerin market veya eczane alışverişlerinde yardımcı olabilirler. Evden veya siteden çıkamayan bir apartman veya site komşusuna yemek götürerek komşu sevgisini de

sergileyebilirler. Aynı şekilde Hristiyanlar alışverişlerinde aşırıya kaçmadan ihtiyacı duyduklarının fazlasından almamalı ve başkalarını da düşünerek cömertlik sergilemelidirler. Salgınlar pratik şekillerde Mesih'in sevgisini yansıtmak için engel teşkil etmemeli. Eğer engel oluşturuyorsa, İsa Mesih ve havariler için hastalığın Tanrı'nın sevgisini yansıtmakta engel teşkil etmediğini kendimize hatırlatmamız gerekir. Davranışlarımızın ve motivasyonlarımızın kaynağında "kendimi nasıl koruyabilirim?" veya "bu durmudan nasıl kaçabilirim?" düşüncesinden ziyade, "Rab'bi en iyi şekilde ben nasıl onurlandırabilirim?" ve "komşumu en iyi şekilde nasıl sevebilirim?" diye kendimize sormamız lazım. Bu hususta Rab farklı kişilere farklı cevaplar da verebilir.

Kiliseler, ondalık ve bağışların bir bölümünü ihtiyaç duyulan tıbbi malzemelerin satın alınmasında veya bir sağlık vakfı veya derneğiyle ortak bir projeye imza atarak toplumsal katkıda bulunabilirler. Covid-19 krizinde bazı kiliseler ise Hastanelerin yetersizliği karşısında binalarını geçici muayenehane olarak kullanmasına mücadele etmişler.

3. Tanrı'nın Egemenliğine Odaklanmak

Dünya sorunlara odaklanırken, İsa Mesih'in izleyecileri sorunları Tanrı'nın Egemenliği için fırsat olarak görmeli. Örneğin yalnızlığın yarattığı zaman ve sıkılmışlığın odaklanmaktansa, bu fazladan zamanı daha uzun dua zamanları ve Kelamı okumak gibi çeşitli bina edici etkinlikler ve tecrübelerle değerlendirebilirler. Evde uzun bir müddet kalmak aile hayatımız ve ilişkilerimizi tazelemek ve sevgide derinleşmek için fırsat olabilir. Covid-19 krizinde ben ve eşim her sabah çocuklarla beraber bir aile olarak iki ilahi dinlemek ve dua etme alışkanlığını edindik. Bunun için de Rab'be şükrediyoruz!

Ayrıca Tanrı'nın her birimize çeşitli armağanları verdiğini unutmamak lazım. Örneğin modern salgın krizleri olmasaydı bu kitapçığı yazma fırsatını belki bulmazdım! Kral, Davut Mezmur 91'i büyük ihtimalle bir salgın döneminde yazdı. Yani zamanını boşa harcamadı. O bu zamanı çeşitli armağanlarını kullanarak şiir ve ilahi bestelemek için ayırdı. Bunun gibi bizim de hem çeşitli doğal hem de Kutsal Ruh'un bahşettiği armağanlarımız var. Farklı kişilerin müjdeleme, öğretme, hiz-

met, şifa, dua, yazma, müzik, idarecilik, vs. armağanı var. Bunları Rab'bin önüne getirerek "Rab bu yaşadığım durumda armağanımı senin yüceliğin ve Tanrı'nın egemenliği için nasıl kullanabilirim?" diye dua etmek bu bağlamda faydalı bir yaklaşım olabilir.

Çin Wuhan kentinde patlak veren Covid-19 salgınında, imanlılar krizi müjde için bir fırsat olarak gördüler. Çinli imanlılar bu dönemde yaratıcılıklarını devreye sokarak megafonlar eşliğinde balkonlarından müjdeleme yaptılar; Hastanelerin personel eksikliğine rağmen gönüllü olarak hizmet ettiler ve hayranlık uyandırıcı davranışlar sergilediler. Çeşitli kiliseler bu salgın dönemlerinde teknolojik araçları kullanmayı öğrendiler ve belkide düzenli olarak kilise toplantılarına katılmayan üyelerle tekrardan temas kurup onlara ulaşabildiler.

Kriz dönemlerinde insanlar umuda ihtiyaç duyarlar, ve bu umudun en büyük kaynağı cesur, kararlı, hikmetli ve güçlü bir tavır sergileyen imanlılar ve kilisedir! Salgın dönemleri kilisenin büyümesi için anahtar fırsatlardır. Bu dönemde hiç olmadığı kadar imanlıların komşu sevgisi, cömertlik, umut ve huzur yansıtmaları ve yaymaları en büyük tanıklık aracıdır ve Mesih örneğidir!

Bibliyografi:

- Eusebius. Kilise Tarihi.
- Harnack, Adolf von. The Mission and Expansion of Christianity in the First Three Centuries. Putnam's Sons. New York, 1908.
- Kiprianus. Ölümlü Olma Üzerinde.
- McNeill, William H. Plagues and Peoples. Doubleday/Anchor Books, 1976.
- Stark, Rodney. The Rise of Christianity: A Sociologist Reconsiders History. Princeton University Press. New Jersey, 1996.
- Zinsser, Hans. Rats, Lice and History. Black Dog and Levantal Pub. New York, 1934.